

Social- och hälsovårdsutskottets betänkande nr 14 om regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av 18 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa och om temporär ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

Riksdagen remitterade den 31 maj 1994 regeringens proposition nr 106 med förslag till lagar om ändring av 18 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa och om temporär ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Utskottet har i detta sammanhang också behandlat rdm. Rimmis m.fl. lagmotion nr 41 med förslag till lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa, som riksdagen remitterade till utskottet den 7 juni 1994.

Med anledning av ärendet har utskottet hört arbetsminister Ilkka Kanerva, biträdande avdelningschefen Matti Toiviainen vid social- och hälsovårdsministeriet, avdelningschefen Kaarina Ronkainen och juristen Elise Häivälä vid folkpensionsanstalten, ombudsmannen Pekka Piispanen vid Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund, utredningssekreteraren Mirja Janérus vid Finlands Fackförbunds Centralorganisation, ombudsmannen Riitta Wärn vid Affärsarbetsgivarnas Centralförbund, socialsekreteraren Veikko Simpanen vid Tjänstemannacentralorganisationen FTFC, sekreteraren för sociala frågor Kai Libäck vid Akava, konsulten Pekka Borg som representant för Helsingfors stad, kassadirektören Seppo Berg vid Metallarbetarförbundet, kassadirektören Seppo Niininen vid Byggnadsarbetarnas Arbetslöshetskassa, kassadirektören Laura Palokangas vid Arbetslöshetskassornas Samorganisation, kassadirektören Ranja Nenonen vid Hälsovårdens Arbetslöshetskassa, styrelsemedlemmen Markku Kekäläinen vid Valtakunnallinen Työttömien Yhteistoimintajärjestö och bagerifackavdelningsanställda Päivi Uljas från projektet Kaveria ei jätetä (Vi lämnar inte vår kompis i sticket).

Regeringen föreslår en ändring av reglerna för jämkad dagpenning för att minska dröjsmålen med utbetalningen. Enligt förslaget skall en

jämkningsperiod på mindre än fyra kalenderveckor vid behov kunna tillämpas.

I lagmotion nr 41 föreslås att 17 § 1 mom. 5 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa skall upphävas. Det innebär att arbetslösa som tar emot heltidsarbete på mindre än en månad inte längre skall omfattas av jämkad dagpenning utan i stället få ersättning utan jämkning för arbetslöshetsdagar. Vidare föreslås i anknytning till regeringens proposition nr 106 att samordningsprocenten vid jämkning av dagpenningen och den del som överstiger det skyddade beloppet skall vara 70 procent i stället för 80 och att den temporära ändringen av 19 § i enlighet med proposition nr 106 skall godkännas.

Utskottet förutsätter att regeringen i samråd med arbetsmarknadsparterna utvecklar arbetslöshetsersättningssystemet för att arbete och studier skall kunna samordnas i syfte att uppmuntra de arbetslösa till aktivitet och kortvarigt arbete. Sysselsättningsförordningen och kriterierna för behovsprövat sysselsättningsstöd bör ändras för att kortvariga arbetsförhållanden inte skall utgöra ett hinder för sysselsättning med hjälp av sysselsättningsstöd. Systemet med jämkad dagpenning måste revideras och bli rättvist för alla löntagargrupper.

Problemen med den jämkade dagpenningen beror bland annat på att de arbetslösa måste vänta otillbörligt länge på sina löneintyg. Utskottet finner det viktigt att de administrativa procedurerna gynnar en snabb utbetalning av dagpenningarna.

Det bör alltid vara ekonomiskt lönande att ta emot ett arbete. Utskottet anser det viktigt att regeringen snabbt slutför utredningen av den s.k. grå arbetsmarknaden och vidtar nödvändiga åtgärder.

Av de orsaker som nämns i motiveringen till propositionen finner social- och hälsovårdsutskottet propositionen behövlig och ändamålsenlig. Utskottet föreslår därför vördsamt

att lagförslagen i propositionen skall godkännas utan ändringar.

Helsingfors den 14 juni 1994

Ytterligare föreslår social- och hälsovårdsutskottet vördsamt

att lagförslaget i lagmotion nr 41 skall avböjas.

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Skinnari, vice ordföranden Taina, medlemmarna Ala-Harja, U. Anttila, Antvuori (delvis), Hiltunen, Kauppinen, Kuittinen, Muttilai-

nen, Nordman, O. Ojala, Perho-Santala, Puisto, Stenius-Kaukonen och Vehkaoja samt suppleanten Koistinen.

Reservationer

I

Regeringen föreslår en ändring av reglerna för jämkad dagpenning i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Ändringen syftar till att minska dröjsmålen med utbetalningen av jämkad dagpenning och till att maximitiden för jämkad dagpenning i vissa fall skall förlängas. Ändringarna är nödvändiga. De bidrar till att arbetslösa kan ta emot kortvariga arbeten.

När reglerna för jämkad dagpenning reviderades hösten 1993 ändrades samordningsprocentsatsen från 75 till 80. Den nya procentsatsen har dock visat sig vara för hög om syftet är att de arbetslösa skall uppmuntras att ta emot deltidsarbete eller kortvarigt arbete när heltidsarbete inte står till buds. Problemet tillspetsas också på grund av beskattningen.

I och med att skattesatsen höjdes och förkortad arbetsvecka togs med i kriterierna har många gått miste om rätten till dagpenning, om de arbetar tre eller fyra dagar i veckan.

Problemet går och bör lösas genom att samordningsprocenten sänks till 70.

Kalkylmässigt sett medför ändringen en ökning på ca 200 miljoner mark brutto i utgifterna

för arbetslöshetsersättning. På grund av beskattningen blir nettoökningen avsevärt mindre. Men ändringen skulle bidra till att allt fler arbetslösa söker sig till tillfälliga arbeten och deltidsarbete. I så fall kommer kostnadsökningen att vara mycket liten, på sin höjd 100 miljoner mark.

I samband med utskottsbehandlingen har dessutom föreslagits att 17 § 1 mom. 5 punkten i den föreliggande lagen skall slopas. Men regeringen har inte förhandlat med arbetsmarknadsorganisationerna om ett gemensamt förslag. Vi tillstyrker uttalandet i betänkandet.

På grundval av det ovanstående föreslår vi

att 18 § i det första lagförslaget skall godkännas sålydande:

18 §

Den jämkade arbetslöshetsdagpenningens belopp

Den jämkade arbetslöshetsdagpenningen utbetalas så att dagpenningen och 70 procent av den del av inkomsten som överstiger 750 mark (skyddat belopp), sammanlagt per månad kan

uppgå till det belopp som annars hade kunnat betalas i dagpenning. Som jämningsperiod kan även användas fyra på varandra följande kalenderveckor, varvid det skyddade beloppet är lika

stort som den del av fullt skyddat belopp som motsvarar jämningsperioden.

(2—4 mom. såsom i utskottets betänkande)

Helsingfors den 14 juni 1994

Jouko Skinnari
Virpa Puisto

Kyllikki Muttilainen
Marjatta Vehkaoja

Ulla Anttila

II

De ändringar av den jämkade arbetslöshetsdagpenningen som trädde i kraft vid ingången av 1994 har mött stor kritik. Ändringarna har lett till förseningar i utbetalningen och till sänkta dagpenningar. Många som har förkortad arbetstid eller är deltidsanställda har i vissa fall till och med helt gått miste om dagpenning för de dagar de är arbetslösa. Förseningarna med utbetalningen har många gånger ställt till med en massa problem när den jämkade dagpenningen på grund av ett mycket kortvarigt arbete är mindre än den tidigare dagpenningen.

När det gäller den jämkade arbetslöshetsdagpenningen i relation till dagpenningen vid full arbetslöshet kan grovt taget följande principer urskiljas:

— Om arbetstiden vid deltidsarbete är 80 procent av arbetstiden vid heltidsarbete är den jämkade dagpenningen lägre än den tidigare dagpenningen, om den räknas ut på en lön för heltidsarbete som är högre än ca 5 000 mark i månaden.

— Om arbetstiden vid deltidsarbete är 60 procent av arbetstiden vid heltidsarbete är den jämkade dagpenningen lägre än den tidigare dagpenningen, om den räknas ut på en lön för heltidsarbete på 4 000—5 000 mark i månaden eller på ca 6 200 mark i månaden eller mer.

— Om arbetstiden vid deltidsarbete är 50 procent av arbetstiden vid heltidsarbete är den jämkade dagpenningen lägre än den tidigare dagpenningen, om den räknas ut på en lön för heltidsarbete som är högre än ca 4 000 mark i månaden eller knappt 7 000 mark i månaden eller mer.

— Om arbetstiden vid deltidsarbete är 40 procent av arbetstiden vid heltidsarbete är den jämkade dagpenningen lägre än den tidigare dagpenningen, om den räknas ut på en lön för heltidsarbete som är större än ca 7 500 mark i månaden.

— Om arbetstiden vid deltidsarbete är 20 procent av arbetstiden vid heltidsarbete är den jämkade dagpenningen lägre än den tidigare dagpenningen, om den räknas ut på en lön för heltidsarbete som är större än ca 12 000 mark i månaden.

Arbetslöshetsersättningarna har nu jämkats mellan de arbetslösa. De som arbetar lite får följaktligen lite ersättning till, men bara lite till, medan de som har förkortad arbetsdag har fått punga ut med avsevärt större belopp och ibland helt och hållet gått miste om dagpenning. Det är inte rättvist att det går så här redan vid mycket låga lönenivåer.

Regeringen motiverar sin proposition med att förseningarna i utbetalningen av dagpenningarna kommer att minska. I själva verket är det så att propositionen bara sanktionerar ett utbetalningssystem som redan existerar, men gör inte utbetalningarna för den skull snabbare. Att utbetalningarna drar ut på tiden beror i de flesta fall på att det tar tid att få löneintyg och på fel i intygen.

Vi föreslår att 17 § 1 mom. 5 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa skall upphävas. Det betyder att arbetslösa som tar emot ett heltidsarbete på mindre än en månad får återgå till tidigare praxis för jämkad arbetslöshetsdagpenning och följaktligen får arbetslöshetsersättning för de dagar som inte jämkas. De som arbetar mindre än en månad skulle då i de flesta fall få högre dagpenning och dröjsmålen med utbetalningarna skulle minska över hela linjen.

Dessutom föreslår vi att procentsatsen skall vara 70 och inte 80 vid jämkning av dagpenning och den del av inkomsten som överstiger det skyddade beloppet.

Ytterligare föreslår vi att ikraftträdelsestadgandet skall skydda arbetslösa för nedsättningar

i dagpenningarna om en återgång till det tidigare systemet minskar dagpenningarna.

För att förbättra permitterade arbetstagares villkor och för att finna nya användbara medel för att minska permitteringarna föreslog vi följande tillägg till uttalandet i det sjätte stycket: ”Det är viktigt att utkomtskyddet för dem som har förkortad arbetstid på grund av permittering ändras för att arbetslöshetsdagpenningen skall kunna betalas ut på grund av arbetslöshetstiden

och att nya användbara vägar för att förebygga permitteringar samtidigt söks.”

På grundval av det ovanstående föreslår vi

att det andra lagförslaget i utskottets betänkande skall godkännas utan ändringar och

att det första lagförslaget skall godkännas sålydande:

1.

Lag

om ändring av lagen om utkomtskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen den 24 augusti 1984 om utkomtskydd för arbetslösa (602/84) 17 § 1 mom. 5 punkten, sådant detta lagrum lyder i lag av den 30 december 1993 (1537/93), och

ändras 18 § 1—4 mom.,

sådana dessa lagrum lyder i nämnda lag av den 30 december 1993 (utesl.), som följer:

18 §

Den jämkade arbetslöshetsdagpenningens belopp

Den jämkade arbetslöshetsdagpenningen utbetalas så att dagpenningen och 70 procent av den del av inkomsten som överstiger 750 mark (skyddat belopp), sammanlagt per månad kan uppgå till det belopp som annars hade kunnat betalas i dagpenning. Som jämningsperiod kan även användas fyra på varandra följande kalenderveckor, varvid det skyddade beloppet är lika

stort som den del av fullt skyddat belopp som motsvarar jämningsperioden.

(2—4 mom. såsom i utskottets betänkande)

— — — — —
Denna lag träder i kraft den 1 juli 1994. De dagpenningar som skall betalas ut när lagen träder i kraft betalas ut till minst samma belopp som tidigare.

Helsingfors den 14 juni 1994

Marjatta Stenius-Kaukonen

Outi Ojala